

Број 24.

У Земуну 11. Августа 1856.

Година I.

Овай лист је излази сваке Суботе, а цена му је на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. без поштарине; поштанска такса износи на 6 месец 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустрији код сваке поште или познати наши скупитељи или управо код издавателя у плаћеним писмаја, а у Кнежевини Србији у главной књижари Велимира Валожина у Београду. За огласе плаћа се за ред је 3 кр. ср.

Првена маска.

(Свршегакъ.)

Онъ је међутим остао у пријатељству са старцем и Пепитомъ. Нѣгова братинска наклоност према овој девойчици растла је од дана на дан све већма, тако, да ју написли найпосле за жену узети. Само се због нѣ понекад каяо, што се је на овако гадно дѣло опредѣлио.

Онъ се плашио од правичности Божије! Онъ је често говорио, да небо никако дозволити неће свезу између невиности и неваљдства. Онъ се хтео оканути гадног овога дѣла, али све бадава! Пропасть је била врло стрмена, а онъ се већ на путу нашао; притом је непрестано — као што је и Пепити за разбойнике казивао за крвлю чезнуо!

Онъ је зато са женидбом одлагао и заключио је, а после смрти старчеве мачь свой у море баци, да се съ Пепитомъ венча и у удалјњи предѣл оде, где јонити страшито нѣгово име допраша.

Пепита није могла о неваљству нѣговомъ знати потоме, што скоро нити је кудје излазила, нити когъ познавала. Ренцо је увек съ маскомъ долазио; да неће пакъ девойка због тога што посумнила, каже јој да онъ зато съ маскомъ долази, што тайнимъ начиномъ еспаш протурује, па због тога није радъ да га познаду. Девойчица му све ово веровала.

Пошто су се дуже о свачемъ разговарали, опрости се Бено съ Пепитомъ и изиђе изъ куће, освр-

ћући се на све стране и смотрено гледајући, да га није когод приметио и видио.

Кадъ Ренцо спази некогъ маскиратогъ човека, најданпутъ застане; но и онай то учини. Да бы и дал ће увидио, шта овай намерава, поће опетъ; но неизвестан све за њимъ, Бено на једанпутъ стане пред њега и упита га:

„Шта ћете вы самиомъ?“

„Ништа.“

„А што идете замномъ?“

„Я?“

„Вы.“

„Вы се мене ништа нетичете.“

„Онда идите вашимъ путемъ!“

„Съ каквимъ правомъ вы то мени говорите? я мислимъ, да је путь колико мой, толико и вашт.“

„Вы сте шпионъ.“

„Шта се то вась тиче?“

„Ништа ме се нетиче, ако се съ вами у далји разговоръ неупустимъ; но немојте заборавити, што ћу вамъ рећи: немојте замномъ ићи, и немојте распуштавати кој самъ, одкуда долазимъ и куда идемъ! је тежко вама ако то учините!“

На то се разбойникъ бразо удали, скочи у малји чамацъ и покрай небросни лађица странипутицомъ од плови; затимъ скине маску и ограћачъ па се опетъ на

обалу попне непримѣчаваючи да е некій човекъ у онаквомъ истомъ маломъ чамцу еднако за пъмъ ишао.

Непознатый изчезне; — но после десетъ минути дође на обалу Грицо съ господиномъ. Последният е маску на лицу имао. Грицо му рекне:

„Господине, господине! Чувайте се!“

„Зашто?“

„Знате ли, ко' е любезникъ Пепитинъ?“

„Па ко' е!“

„Ренцо Сатана!“

IV. УДВОЙ.

Можемо мислiti, да юрђе Шивръ ніє заборавio лепой Елени ноћи музику правити. Узме повећу лађицу, на којој е неколико музиканта было, а самъ у чамацъ седне; и тако се предъ вече упуне къ палати Форнасари.

Но како се упрепости, кадъ застане тамо са свимъ у црно обученогъ човека съ маскомъ на лицу, кои е на чудноватый начинъ уздисао.

Юрђе съ нѣговомъ лађицомъ стане поредъ нѣговогъ соперника и ово му рекне:

„Вы се ямачно варате, господине, ёръ то ніє та кућа, коју вы у глави држите!“

„Я се никако неварамъ, господине.“

„Будите тако добри и отисните се съ вашомъ лађицомъ; ёръ ћете овде стоећи само времена изгубити — а певати и замљиво уздисати можете гди на другомъ месту.“

„Я самъ башь садъ хтео вама казати да то учините.“

„Знате ли, господине, да ме съ тимъ врећате?“

„Ни учемъ, господине!“

„Доста да є сданъ одъ насъ двоице овде непотребанъ!“

„Тако и я мислимъ.“

„На тай начинъ обоица ћемо се удалити! Но као да имате оружје кодъ себе?“

„Заиста имамъ, господине.“

„Ево и мене спремна.“

„Молимъ за неколико минута само!“

Смелый Французъ заповеди свирачима, да што одсвираю, а самъ одпева такву песму, коя се само у Италии чути може.

Затимъ обе лађице као стреле одплове на оно пусто место, гдје є се разбойникъ свагда налазио. Оба соперника дођу на место месецомъ осветљено.

Некій човекъ, кога є яка сењ одъ палате поготову сакрила, приближи се ћутећи къ нѣма; но кадъ види, да су они мачеве изсукали и огортаче на земљу бацили, уклони се и промуши:

„Я ту писамъ потребанъ!“

То є био Ренцо.

Обоица заузму добро положење; најданпуть стану мачеви севати и одъ удара ватру избацивати. Но после неколико удараца примети Французъ, да рука соперника нѣговогъ дркће.

„Шта радите вы?“ повиче онъ. „Есте ли вы племићи?“

Млѣтчанинъ као да се речма овимъ нешто охрабрио; но мало затимъ опетъ стра падмоће добије; уступаше све полако, найпосле леђа окрене неимаючи кадъ ни огортачъ са земље подићи.

„Вы сте страшљивацъ! срамный страшльивацъ!“ викне юрђе за нимъ.

Онай є добро могао ово чути, но ніє имао кадъ освртати се, већ є гледа да се часъ пре чамца докопа — брзо у чамацъ скочи и као стрела удали се.

Да є ово Камило био, лако се може погодити.

„Проклетый Французъ!“ рекне онъ самъ у себи, „неваљалый убога! Зарь є башь мени морао ђаво тако мало снаге дати, да му нисамъ могао три цола мачь мой у трбу забъсти! Али трпленъ! Има у Млѣткама доста разбойника.“

Юрђе врати се мирно къ палати Форнасари и доврши свою ноћну музику.

Мы ћемо барона юрђа и Елену за сданъ тренутакъ оставити и на любедостойну и сироту Пепиту повратити се.

Камило є безъ сумнѣ био искусанъ развратитель, али страшљивацъ у удвоју; свакимъ начиномъ гледао є, да девойчицу примами. Израчунѣнъ планъ нѣговъ лако се видити може; ёръ Грицо му є, као што смо горе казали, рибарске аљине набавио био. Садъ є остао само начинъ, коимъ ће се съ девойчицомъ састати моћи.

Ово є било истина врло тежко, али шта овай другиј Донъ Жуанъ ніє у стану учинити?

Пепита є јоштъ првогъ дана случајно съ прага опазила непознатогъ рибара и дивила се лепоти нѣговога; и помчемъ є у простимъ аљинама обученъ био, већма ѹой се донао, него да є у самой свили и каџиби био.

Заръ овай лепъ младић ніје нѣ ради овамо дошао? О томе она ніје сумњала; ёръ онъ є на њу врло нѣжно погледао. Пепита є скоро дотле дошла, да ніје могла о Бепу помислiti, а да се несети лепогъ непознатогъ рибара; и сравнивала є пребело лице непознатогъ съ изгорелимъ одъ сунца лицемъ Беповимъ. Она є дакле два ова портрета фантазији својој представљала. Али на жалост Бебо є садъ другиј био!

Она га є любила и ту му любавь изјвила; по једно се изразила, да само онога може быти, кои ће съ њомъ предъ олтаръ stati.

Камило, кой никако ніје честностъ женску уважавао, држао є ово за последније упиније поготову савладане девойчице.

У томе прође неколико недеља. Сатана є свакиј данъ старомъ војнику долазио. Пепита се Бепу одъ дана на данъ све ладније показивала. Бепо є ово примије, али ніје могао за узоракъ дознати.

Гласъ се по целомъ племићскомъ кругу у Млѣткама распространи, да ће младији Французъ Елену Форнасари узети.

Гласъ овай дође и до ушију Камилови, по онъ ніје одма то веровао; но да бы часъ пре другима путь препречио, заключи младой удовици отићи и њу за жену поискати.

Едногъ лепогъ дана заповеди Камило, да му Грицо найлепшу и найукрашенију лађицу спреми, као бы парадио у палату Форнасари отишao.

Налогъ буде испуније и Камило праћење одъ служитеља хтеде у прекрасну лађицу сести, па коју су сви као на чудо гледали. Но у тай паръ зачу се дрека и као да се неко поредъ нѣга стропошта. Онъ се уплашено осврне и види бледу и онесвешћену Пепиту.

Она позна мнимогъ оногъ рибара садъ у найску-
поценимъ альинама обучена, кој се непрестано пре-
клиња, да ће је узети.

„Какавъ непрјатань догађай!“ викнѣ Камилло срт-
дито. Проклета била судба, коя доведе лудо ово де-
те садъ башь. Шта ће се радити Грици?“

„Господине?“

„Покри јој лице маскомъ и однеси у лађицу, па
ћемо се кући вратити. Ето се любопытливци већъ
купе око нась!“

Грици подигне девойчицу однесе је у лађу и спу-
сти завесу. Камилло је стајао у лађи; веслари стану
веслати и часкомъ се кући врате.

„Гди самъ я?“ запита Пепита, кадъ је къ себи
дошла.

„Кодъ мене, анђелу мой!“ одговори Камилло.

„Кодъ васть! А ко сте вы?“ упита девойчица,
ко кадъ разбарушену косу съ очију уклони, упреша-
ћено грофа погледи и викнѣ:

„Ахъ, я васъ познаемъ! Я се сећамъ! Вы сте
же преварили, господине! Я идејмо мојој кући!

„Зашто да идете, дете мое? Зашто тако брзо?“

„Мой отаџъ на смрти лежи, господине!“

„Прочекайте мало,“ одговори Камилло и за-
устави је.

„Немойте ме се коснути!“

„Шта самъ вамъ учинио?“

„Шта сте ми учинили? О света богородицо, онъ
же јошти пита! Вы сте ме на недостойни начинъ
преварили, јеръ сте говорили, да сте прости рибарь
и да ћете ме узети! — А вы сте! — О, я несрећна!“

„Успокоите се, любезна Пепита!“

„Никако другаче, я морамъ ићи!“

„Вы ћете пуштени быти, ако ме саслушате. Мое
сво преступлење у томе се састоји, што васъ любимъ.
Опомините ли се оногъ вечера, кадъ сте на обали
реку лађицу очекивали? Она самъ васъ првый путъ
видio и таки се залюбio. Я самъ некогъ за вами по-
слао, и чуо самъ, да сте добродѣтелна и честна де-
войчица, чуо самъ, да ћете ме одбити, ако вами се
у племићкимъ альинама показао будемъ; зато самъ
прости альине обукао, да бы вами се допао и срце
ваше побудio. — У осталомъ шта се мое стану васъ
тиче? — Племић васъ люби, Пепита, онако исто,
као што васъ је онай простакъ люби!“

„О Боже!“ рекне млада девойчица плачући. „О
Боже! Збогъ овогъ самъ човека мого заручника Бе-
ла пререла?“

„Вашъ заручникъ!“ одговори Камилло посмејател-
но. „Заръ се усуђујете у момъ присутству о вашемъ
заручнику говорити?..“

„А зашто да небы о ићму говорила?“

„Знате ли вы ићгово име? Знате ли ићгово за-
иманѣ?..“

„Ругате ли се, господине? Мой је заручникъ кор-
маношъ и зове се Бепо Кант.“

„Вашъ је заручникъ разбойникъ и зове се Ренцо
Сатана!“

„Вы лажете!..“

„Будите уверени, Пепита, и ако желите, я ћу
вамъ овогъ часа то доказати.“

„Вы?..“

„Я.“

„Докажите ми!“

„Вы сте безъ сумња чули, да Сатана кодъ ла-
гума изчекује оне люде, кој га жеље подметити, да
когъ убије?“

„Чула самъ.“

„Узмите маску, па ћемо заједно тамо отићи.“

„Вы сте дакле мой зао духъ?“

„Не, Пепита, я самъ вашъ обожатель!“

„Айдмо!“

Камилло узме загаситиј ограђачъ, метне маску и
оде са старејомъ ћеркомъ.

Идући одъ палате Кавалкантиј до лагума бијаше
Пепита сасвимъ у мисли удубљена и ни речице ніје
проговорила. Кадъ су изъ чамца изишли, вукла је она
неотице Камилла напредъ.

Ренцо је стајао на свомъ обичномъ месту.

Камилло је добро приметио, да је она сва уздрк-
тала, кадъ су покрај ићга прошли.

„Ешь истина?“ рекне јој Камилло, пошто су се
били нешто удалили.

Пепита ништа неодговори, но врати се сама и
прође јошти једанпутъ поредъ разбойника, и потомъ
се међу светиномъ изгуби.

„Она је моя!“ рекне Камилло радостно, кадъ је у
чамаџъ већъ сео био.

„Куда ћемо садъ, господине?“ упита Грици.

„Къ палати Форнасари!“

V. УВРЕДА.

Чимъ до палате дођу, излети Камилло изъ лађе
и напољ и пенюћи се узъ мермерне степение дође у
палату, где служителю смело рекне:

„Госпођа ме очекује; зато ме привите. Я самъ
Камилло Кавалканти.“

После неколико минута нађе се у соби кодъ ле-
пне удовице, коя скривајући неспокойство, осмеваја-
се на ићга и доста ладно рекне му:

„Каквомъ случају морамъ благодарити, што имамъ
срћу господина грофа кодъ мене видити?“

По овоме видити се може, да се млада удовица
сасвимъ зачудила, кадъ је Камилла видила; но овай
чинећи се да је неразуме одговори јој држкућимъ гла-
сомъ, јеръ је већъ видio, да ништа уснети неће:

„Вы можете благодарити мојој жељи, коя ме је
нагонила, да мученю монъ край учнимъ. Я васть одъ
дужегъ времена любимъ, али незнамъ, да ли се имамъ
чemu надати. Вы ме добро познасте. Мое је име ме-
ђу свима племићима право у Млѣткама. Моя фамилија
највећу ролу у историји Млѣтаке републике игра,

Мое бы имање додуше могло биће било, али је добро
у младости све уживати, и башъ ова пређашња лудо-
рја моя може васъ уверити, да ће будући животъ
мој спокојнији быти.“

„Шта ођете съ тимъ?“ упита Јлена, по тако,
да иронију никако скрити ніје могла.

„Желимъ, госпођа, вашу любавь и вашу руку.“

„Чимъ ово изговори, клекне Камилло предъ ма-
ду удовицију.

„Я самъ васъ пустила, да све изговорите, го-
сподинъ Камилло,“ одговори она, „јеръ самъ рада бы-
ла дознати жеље ваше, како бы ји јединимъ ударцемъ
унишила. Вы ми вашу любавь представяјте и жељи-
те самимъ у вечитој свези живити; но молимъ васъ
*“

кажите ми, есте ли у свету чули, шта се о мени и господину барону Ђорђу говори?“

„Я већ не разумемъ, незнамъ у комъ смотреню . . .“

„Заръ чисте чули, да ћу се идућега месеца съ нимъ венчати?“

„Вы дакле предпоставляете Француску противу једномъ наследнику дуждова, госпођа? Срећа та, коју самъ я мисlio получити, допастће ономъ странцу, који поготову ни племићъ није“ —

„Господинъ Камилло,“ пресече му речь она озбиљнимъ гласомъ, „немойте тако о барону Ђорђу говорити, јеръ вы доиста нећете у његовомъ присутству то смети изрећи.“

„Заръ я нећу смети, госпоја?“

„Нећете имачно смети.“

„Ја ћу то барону у очи казати.“

„Извол'те му казати, онъ је овде,“ проговори неко.

Елена и Камилло осврну се у тай парь кадъ су речи чули и спаже барона Ђорђа на врати, који смешили се у собу ступаше.

„Поздрављамъ вась любезна Елена,“ рекне онъ узвевши ју за руку и полюби је. „И већ поздрављамъ господинъ Камилло! Дозволите француской противу, странцу, који ни племићъ није, да наследнику дуждова срећни и некрвавый исходь удвоја кодъ лагума честита.“

„Шта оћете съ тимъ да кажете?“ упита Камилло неспокойнимъ гласомъ, јеръ му се на лицу видити могло, да је сасвимъ забунићи ћео.

„Ја оћу да кажемъ,“ одговори Ђорђе, ставши съ прекрштенимъ рукама предъ њега, „ја оћу да кажемъ, да самъ једногъ дана башъ предъ овомъ палатомъ на некогъ човека наишао, кога самъ за смелогъ човека сматрао, али је тай једанъ кукавица. Я самъ се съ тимъ једникомъ хтео мачемъ туши, али бедный несреникъ окрене ми леђа и часъ пре умаче.“

„Ко' је био тай?“ промуца Камилло.

„Тай је човекъ био съ маскомъ, но я самъ га опетъ познао, премда писамъ хтео његово име одкрити изъ тогъ узрока, што је фамилија његова на гласу была и сви су люди били, осимъ њега, јеръ онъ је човекъ, који нема срдца у утроби. Тай човекъ, тай племићъ, та кукавица ви сте!“

Камилло побледи и увати рукомъ за мачъ. Ђорђе погледи га и насмеши се.

„Немойте никакве комедије правити, господине,“ рекне Ђорђе; „Зашто дирате мачъ, који несмете за главу извући? Ваши рука безъ сумића згоднија за гитару, него за мачъ. Немойте више любавне песма певати заручницама француски племића. Ако дозволявате, Елена,“ приодода онъ и окрене се својој любезној, „ја ћу овогъ господина до врата испратити.“

Елена главомъ одобри, а Ђорђе врата отвори, крозъ кој Камилло изиђе и речи непрограмивши.

„Я се страшимъ, Ђорђе,“ рекне му Елена.

„Страшите се, а зашто, любезна?“

„Одъ тогъ човека. Вы сте његову гордость и любавь яко увредили. То је истина, да је онъ страшливъ, али је лукавъ и осветолюбивъ. Я се небоимъ, да ће вамъ његовъ мачъ паудити, но плашимъ се оне руке, којоје онъ подкупити. Да ускоримо са свад-

бомъ, па одма у Француску да идемо. Пристасте ли на то Ђорђе?“

„Да ли пристасемъ! Та вы ми съ тимъ найрадију жељу испуњавате, па ме јоштъ пытате, да ли пристасемъ.“

„Дакле, мой любезный супруже, кадъ пристасте, то ћемо се до осамъ дана венчати; али сватови морају намъ быти врло величествени. Я самъ рада, да се дуго о њима у Млјткама говорити.“

„Сватови наши морају найвеличествени быти, и имачно ће се о њима дуго у Млјткама говорити.“

Камилло је додуше изишао изъ палате Форнасари ни речице неизговоривши, али је у души његовога јасти успамтила и већ је размишљавао, како ће се осветити. Скочи као муни у чамацъ и одплови управо тамо, где се разбойникъ Сатана увекъ налазио.

Онъ тамо никогъ нећаће.

Мы ћемо у кратко навести, шта се међутимъ догодило.

Докъ је Камилло у палати Форнасари био и онако безчестно испраћенъ, остави Бепо грозно место кодъ лагума и упути се Пепити.

Као обично уђе полагано у прву па после у другу собу, али га садъ Пепита недочека съ њежнимъ погледомъ и осмейкиванијемъ.

Отацъ Пепитинъ спаваше на столици, лице му је било сасвимъ бледо, руке спуштене и отоболјене, а брови су на земљу биле пале; по овоме дакле видити се могло да је старацъ навекъ уснуо.

Пепита је съ обореномъ главомъ клечала и горко плакала.

У тай парь, кадъ је Бепо у собу ушао, подигне она косу съ очију, колојај своје лице покрила је. Подигне се нагло са земље и најданпуть показа се на лицу њеномъ у место жалости страшанъ гнјевъ; ни речице непрограмивши показа Бепу съ найвећимъ презренјемъ врата.

„Шта је вами, Пепита?“ упита је Бепо; „шта се съ вашимъ отцемъ догодило? Зашто ме изъ куће терате?“

„Зашто већ изъ куће терамъ?“ Заръ овде, кадъ ми је отацъ умро, усуђујете се пытати, зашто већ терамъ, Сатано!?!“

Кадъ је Пепита име ово изговорила, кое је знакъ било, да је све дочула, Бепо савъ уздркће; прси хедоше му се распући и онъ промушила:

„Ко' ме издао?“

„Човекъ, који ме люби, разумете ли ме Сатано? Човекъ, коме самъ рекла: я ваша быти немогу, јеръ самъ заручница Бепа Кантіја, који благородно срдце има! Заръ вы благородно срдце имате?!! Заръ се чисте вы при овимъ речма морали смејти, Сатано?“

„Пепита! Пепита!“

„И тай племићъ, јеръ онъ је заиста племићъ, ово одговори: Бепо Кантіја, та благородна душа, вашъ заручникъ незове се само тимъ именомъ; њега светиња зове Ренцо Сатана: ево га гледайте, гдје стои!“

„На ко' је тай човекъ, Пепита? Кажите ми име његово?“

„Вы ћете њега убити, са' истину? Заръ мислите, да ћу я на руку једномъ разбойнику ићи?“

„Његово име!“ повтори Бепо потмулимъ и одъ јарости држћућимъ гласомъ, и у тай парь увати де-

войчицу за руку тако снажно, да је од ње бола и против ње викнути морала.

„То вы дознати нећете, ако ме убити желите, то ме с њима убите, убијци!“

При последњој речи уздржке Бепо, пусти јој руку и одлете из ње као ловцем ранjenog зверја.

VI. ТРИ МАСКЕ.

Блудјо је свуда Сатана по вароши и несматрајући на мимопролазеће лактовима је у гуро. Най-после дође на пјацу светога Марка, коя је и уједно осветљена била, јер је било већ смркло.

Овде тек је осети, да му је нешто лакше; добро је опомене, шта му се додило, и почне очајавати. Сви будући планови нђегови уништени су ударцем је овим. Ништа му друго неостаје, него или продужити досадашњији крвавији занат, или саму себи смрт задати.

Он је избере смрт, и постојним је не брзим јаком пође кроз светину, но чим је га ова упозна, оде странпутиком и паско прође онуда, где је невине жертве убијао.

Он је већ био решио. Намислио је стропоштати се у Орфано-канал; но у тај пар је осврне се јошт је данпут на Мљетке, која је варош и волео и проглашио.

Небо је посuto било небројним звездама; при месечини блистале су се тамно куле и балкони. По каналима пловиле су лађице и у свакој букини светила се издалека као звезда; благији пак је вечерњи ваздух разносio у умилне гласове вечерње музике.

Бепо је на све ово жалостно погледао; кад је једнапут неко му руку метио на раме и ово рекне:

„Ренцо Сатана, као што ми се чини, мало с јестим губи, што нје на свом месту, већ га морају овде тражити, где можда о любовним сањајима мисли.“

„Шта ћете вы самом, господине?“ упита Сатана, кад је Камила познао био.

„Да ти сто цекиня дам за један ударач.“

„Мој мач је неможе се више подкупити, а рука, која га је носила, виђе до неколико минута мртва.“

„Да те нису осудили?“

„Неумитни ме судија осудио; а тај судија сам, а заједно и целат.“

„Шта те је на то навело? сиротина јамично нје јер ты никада без новаца ниси, почем и мој сто цекини одбацујеш. Ты си млад, леп, притом и любав твога мора да је срећна.“

„Доста, доста, господин Камило, нетражите, да тајну моју дознате; идите вашим путем и кажите Мљетчанима, да Ренцо Сатана више не живи, јер је сте последњи, који сте га живи видили.“

„Можда!“

„Шта ћете с јестим да докажете?“

„Саслушай найпре неку историју, коју ћу ти исповедати, па после ми кажи, да ли желиш саму себи живот одузети.“

„Неку историју?“

Слушай само: у Мљеткама је неки стравитији разбойник; овай разбойник воле неку младу девојку, која је и нђега, незнајући за нђегово право име, тако исто љубила. Неки племић усели себи у главу, да се истој овој девојки допадне. Ово му врло лако за

руком изиђе; девојчица немогући му даље противстати рекне му једном: я немогу ваша быти потоме, што сама тврду заклетву моме любезноть положила. — Аиде самом рекне племић невином детету; ты ћеш се одма осведочити, где је твой заручник, и видићеш, да ли те заклетва грозном разбойнику дата и даље обvezує. — Млада девојчица је ово хтела веровати; но пошто се о истини увери сасвим се томе племићу ода.“

Док је Камило историју ову приповедао, цуро се ладан зной с њене лица разбойниковог, и од ње тежког гњива једва је ово упитати могао:

„Одкуд сте вы то све дознали?“

„Ја знам то одтуда, што се пре пет минута тај човек, што је теби твоју Пепиту а мени опет је моју любезноть отрао, явно хвали, како је заручницу познатог разбойника Сатана преварio. Против овог човека, који је и мой и твой непријатељ, хтео сам да наоружати.“

„Ја сама ваша и срдце и душом! Но кажите ми име нђегово!“

„Барон Ђорђе Шивръ, Французъ!“

„После једног сата быће мртав!“

„Немој тако нагло, Ренцо. Ослони се за данање на мене. Наша освета мора јошт страшнија быти.“

„Прошло је већ било недељу дана; барон Ђорђе с јелом се венча и тога је дана велико весеље у палати Форнасари било.

Припреме за бал је превазилазиле су све дојкошћи, што се у Мљеткама видити могло. Племићи и лепе dame спремили су найскупоценје аљине и адијаре; јер је госпођа Елена наредила је, да о венчану племићу маскирани бал буде.

Лађице су загатиле канал пред палатом, а преко беле мермерне степенице врвиле су лепе Мљетчанке. Ово је очарајао позор је било; свуда се видити могло само кадифа, свила и дијаманти. Найскупоценјим бисером украшена је била коса њирова, а тако исто и црноманости вратови, који је Тицијан радија моловао.

Само Елена и Ђорђе нису били маскирати. Елена је у белом обучена била, а на глави је имала црвене машлје.

Било је већ скоро поноћи. Црна лађица с је четири веслара стапе пред палату. Двојица маскирана и дугачким црвеним огратачем заогрнута изиђу из лађице и пођу уз степене.

Кад су до сале дошли, служитељ на врати, чија је дужност била свима гостима за једно магновено маске скинути, да неби и непозвати у салу улазили, хтеде и спрам је ове дужност своју испунити, но у тај пар један ове двојице пружи служитељу кесу пуну новаца, и тако они пропуштени буду у салу.

Чим је ове две изванредне маске у салу ушли, скупе се мложи око њи и стану је разним шалњивим речма запретивати.

Један је само на сва питања измененим гласом одговарао, и то врло досетљиво и боцкајући.

— Једва је овог мложини нађу барона Ђорђа.

„Ојете ли нама дозволите, господине, да с њима само за једно магновено насамо будемо?“ упита она маска, која је обично говорила. „Мы ћемо вам

нешто представити, кое ће госте ваше веома развеселити.“

„Я самъ готовъ, моя господо,“ одговори іймъ
Ђорђе, „премда по вашой одѣхи судимъ, да ћете вы-
ту радость мени тежко моћи учинити“

Французъ и обе маске изиђу изъ сале и оду у оближњу собу, коју одма затворе.

Ђорђе је првый у собу ушао био; едань одъ оне двоице не само да је врата заключао, него је и за- вѣсу на врати стоећу одма спустio, како се небы ништа у сали чути ни видити могло.

Хорхе се окрене, а маске се барону приближе.

„Но моя господо, я самъ вамъ на услуги,“ рече іймъ Ђорђе; „предложите ми, я ћу васъ слушати.“

Кадъ є онъ ово изрекао, една одъ овы двею маски подвуче руку подъ альину и приближи се другой.

„Я ѿ васъ саслушати,“ повтори опеть Ёрхе.
„Заръ вы иисте любопитльви знати, ко смо мы?“
промумла маска.

„Безъ сумнѣ самъ любопитльвъ, господо,“ од-
говори баронъ.

„Ево ко' самъ, гледайте ме добро!“ рекне Камилло и раздере съ лица маску држећи надъ главомъ бароновимъ оштарпъ штилетъ.

„Я самъ изгубленъ!“ рекне Ђорђе кадъ є надт-
главомъ опајио светлеји се штијельт. — —

Али на єданпуть Камиллова рука уздржана буде. Друга маска зграби га, обори на землю, стане му ногомъ на прси и погледи га тако оштро, да су му се очи крозъ маску као у тигра светлиле.

Ово је све свршено било за један јаки миг. Када и други подере съ лица маску, позна баронъ блед као у мртвача лице Сатане. Камилло је непрестано чакао. Ђорђе је мислио да сани.

Сремске Чертчице.

Данашњи жители Срема могу се поносити са повељнициомъ, коју су одъ свој прадеда задобили, јербо сјайност прошлихъ времена издива зраке и на потомство, и овима, потомцима, принадлежи сада, да јарљиво исту повељницу читаю, толкују, и колико пратите забаве, толико више озбиљне науке изъ неј ваде. Крозъ прва четири и по столећа после Христа цветала је старосремска земља и налазила се у средњеме станию, њени синови получили су славна имена, и поедини међу њима, одликовавши се у војнимъ службама и на разнимъ боиштима юначкимъ духомъ, храбримъ дѣлама и побѣдама надъ инымъ народима, седили су као владатељи на самоме престолу римскога царства. Њема у старој повељници предѣла, о коме бы се то преповедало, што је о старомъ Срему написано: да се т. је у ифму родило више сиднији царева и властника (цесара и августа) него у каквој му годъ другој земљи, те ови да су господари били целога скоро света и по томе заповѣсти и законе давали, конда се кланила остала Јевропа, Азја и Африка.

Куспиніанъ, бывшій негда повѣсто- и земльопи-
сацъ немацкого цара и маѣарскаго краля Максимилиана.

„Препоручите вашу душу Богу, ако га јоштъ и верујте, ёръ ви морате умрети, господинъ Камилло,“ рекне му Сатана озбильнимъ гласомъ.

Ћорће савъ застрепи.

„Знате ли, шта є овай човекъ учиніо?“ проду-
жи разбойникъ окренувши се барону. „Онъ ме є под-
купіо, да васъ убіємъ, но кадъ я ово писамъ хтео
учинити, заклео ми се, да сте вы Пепіту неку ма-
ду девойку, кою я волемъ, силомъ отгли и обезче-
стили. Я му поверова и тако се подкупимъ!“

„Каква ужасъ!“ рекне Ѓорђе

„Но пре єдногъ сата,“ рекне Сатана изнова у
ярость дошавши, „пре єдногъ сата био самъ кодъ
Пепите и рекао самъ іой: Онай, кога ты любишъ, мо-
ра умрети! Онда текъ изусти она срамно име пѣгово.

Препоручите вашу душу Богу, господа.

„Милость!“ промуца Млѣтчанинъ.
„Освета!“ одговори разбойникъ и подигне штильетъ.

„Ђорђе му је хтео руку задржати, но ова је било вешта и учинила је оно, што је хтела. Ка-

У тай паръ узнемирени гости збогъ Ђорђевогъ

одсутства стану на врата лупати; Ђорђе уплашено и бледо лагано отвори.

..Я самъ само правичность испуни!

Затмъ отвори прозоръ кои са на каналъ гледао, уви се у свой црвений огртачъ и скочи у валове, кои га часкомъ покрио.

Ђорђе и Єлена сутра дан ѿ Француску одптују
Пепита пакъ, да бы избегла невалјство и пре-
вару благородни Млѣтчана, оде у манастиръ где
и умре.

ова изъ дотичнихъ извора обширио явља. Нами ће до-
ста быти, ако овде само римске цареве Ауреліана и
Пробуса напоменемо, кой су правый Сремци были и
које повѣстница међу „добрѣ и хвале двестоине вла-
даре“ брои. Именито подъ Пробусомъ (Доброславомъ)
Сремъ достигне высокій степень благостания, и зато
ћемо о истоме цару нећа овде начертати.

Царь Пробусъ (Маркусъ Ауреліусъ) родіо се
лѣта одѣ прилике 225, послѣ Христа у Сирміуму, о-
вой како већь знамо главной вароши долиѣ Напоніе-
и по томе целога Илирика. (Види брой 21. и 23. По-
дунавке). Отацъ му є быо баштованъ и као такови
надгледао є царске баште, кое су у самоме Сирми-
уму стаяле, где се є већь и царска палата налазила.
Младій Пробусъ изучи школу, кою су грчкій учите-
љи у Сирмиуму основали были, и затимъ ступи у
воену службу. Брзо є у ньой напредовоао, јербо є быо
младићъ лепъ, паметанъ, добро воспитанъ и храбаръ
предъ непріятелемъ до крайне трпельивости. Срећа-
га юначка пратила на стрмой стази, коя къ слави во-
ди. Подъ царемъ Ауреліаномъ, кой бы римской цар-
вини нѣне старе меће повратіо быо, војевао є побѣ-

доносно, што истога цара на то склони, да му подпuno поверио поклони и војводомъ га учини. По на силной смрти Аурелјана, кога је певерни слуга убио, указао је Пробусъ свою покорност са себи подложеној војскомъ новоименованому цару Тацитусу, кой је био мужъ благе нарави, но овай, пошто је шест месеціја владао, умре, и за њимъ је слѣдјо Флоријанусъ, кой такођер је у кратко време премине, јербо му је влада само два месеца и двадесетъ дана трајала. Сада војска, коју је Пробусъ дарежљивостју себи обвезао, нѣга царемъ римскимъ прогласи и онъ по томе лѣта 276. после Христа сјаний престолъ заузме.

У почетку своје владе имао је Пробусъ себи противне сапернике, именито некога „Сатурнина“, кой је источну војску предводио, надалје „Прокула“ и „Боноса“, којима је војска, у римској Германији настанјена, посве оддана је била. Пробусъ своје сапернике срећно побѣди, и затимъ је ратовао са Персијанцима, Немцима (Германцима) и са варварскимъ народомъ, кога повѣстници „Блеме, Блеме“ назива, и којега потомство под једнимъ именомъ „Фламахъ, Фламингахъ, Флемингахъ“ јоштъ у данашњој Белгији обстоји. Пошто је Пробусъ миръ и добаръ редъ у пространу државу повратио, преда себе важнимъ пословима, на то смерајућима, да материјално и душевно благостанју римскоје царству подчинјени народи поспѣши. Тога ради заповеди, да се у време ратовања разорени градови опетъ оправе, те да се трговци, земљодѣлци, умѣтници свакога реда и занатлије у њима настане. Такођер је подели земљу, кое су пусте лежале, заслужнимъ војницима и нареди, да се из њих предаја, који сувише становника имали, насељеници бирају и у јоне крајеве преместе, где то потребност изискују.

Више од једанаестъ градова буде томъ пријекомъ из њих развалниа подигнуто, и остали војници, који земљу задобили нису, радили су при друговима, при каналима (продорима) и сличнимъ явнимъ зградама. Истий Пробусъ седио је у Сирмијуму и сва је чинјо, да свог завичаја увелича и прослави. На његову заповѣсть буде Фрушка гора и остала Панонија са виновомъ лозомъ посађена, нова царска палата, лепша и величественија него у самоме Риму, подигне се затимъ у Сирмијуму, где је Пробусъ најмногије био пристојано одпочивати и плоде благога мира уживати. Но — по вишњој судбини другоячије се догоди.

Заповеди је Пробусъ био, да се пеке баре између данашњи Винковаца, Осека и Вуковара изсуше и вода одтудъ у Дунавъ обрати. Тога ради морали су војници земљу копати и тежке послове одбављати, чemu се они на последку из њега узрокомъ противе, што су ценили, да се овакова радња за војнике не пристоји. У истину пак је војницима миръ своеобшти већ несносанъ, јербо су ратованју привикнути били и за богатимъ плѣномъ жеднили, каква за сада небијаше. Они дакле потайно се договоре и на цара Пробуса ударе приликомъ, када је овай у некоме оближњему двору са високе куле послове прегледао и своје наредбе издавао. У той војничког буни, који је Пробусъ и не мислећи о собственом спасењу са неколико од њих вѣрни наступртъ стајао, буде онъ уморенъ.

Царъ Пробусъ је погинуо месеца Августа 282. лѣта после Христа, и владао је са римскомъ царевиномъ пуно шестъ година и къ тому четири месеца.

Брзо се с војска покаяла је, што је тако лютоти цара уморила, те га светчано погребе и великолѣпаша споменикъ на ономе месту му подигне, где је пао био. Надпись овога споменика, коме је јоштъ трага било у време мађарскога краља Матије I. овако је гласио: H. P. R. IMP. et vere Pr. S. E. VIC. OM. GEN. BARB. VIC. E. TYRANN. Ова се сада читају латински: *Nic Probus Imperator et vere probus situs est, Victor Omnium Gentium Barbarum, Victor etiam Tuganorum.* Што ће рећи: Овде лежи управъ добрији царъ Пробусъ (Доброславъ), побѣдјо је све варварске народе, побѣдјо и зулумћаре.“

Европе у својој краткој римској повѣстници каже о Пробусу, да је био славанъ војникъ, мужъ оштаръ, строгъ, но праведанъ, да је цару Аурелјану у војној слави раванъ био, благостју пакъ обичая и обхођења да га је надвисио.

Има стари новаца од једнога Пробуса, но већ су јако редки. По овима је умилна лица био, висока чела, ока спажна, чerte образа пристојне су, правилне, и глава му је са венцемъ од једнога лаворика украсена, чега је заиста достојанъ био.

Нека дакле Сремци име цара Пробуса (Доброслава) у повѣстничкоме смислу као своје сматрају, нека га хвале, јербо нема сјанијегъ блага од једнога гласа, почејши истий јоштъ иза живота траје, те милозвучно по свету се разлеже.

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНА ВѢСТЬ.

Прошлогъ понедељника (18/6 Августа) светковали смо данъ рођенja Његовога Величества, нашега цара Франца Јосифа I. У вече пре тога била је варошь осветљена, сутра данъ зарана загруја топови, затимъ буде божја служба у црквама једнога и другога вероисповеда торжествено обдржана. Пред је прквама стајала је компанија шайкаша са одјемомъ момака од једнога кр. дунавске флотиле, они су из њих пушака обичне поздраве давали, па кое бы топови са високе обале (с југа Гардоша) одговарили, што се је на далеко чути могло. Евреи држали су такођер је у својој синагоги службу, чинећи молитву, певаније и бесеђу. Присутствовала је при овимъ торжестеностима сва

овдашња господа војна и грађанска са другимъ одличнимъ житељима и многимъ побожнимъ народомъ. Из је Београда била су дошли гг. Генералконзули: аустријски и пражки. — После тога била је велика гостба код г. Генерала и Бригадира Драгојловића, ту се здравица Његовоме Величеству, цару нашему, са топломъ одушевљености поднесе, на кое топови опетъ загрме. Тако ми дакле тај данъ лепо прослависмо, закључујући га са живостно-искреномъ жељомъ, коју намъ чувство непоколебиме вѣрности у прса уљива: да т. је свемогућији Богъ витежкога цара и благога отца земље, Франца Јосифа I., на илова — илова јоштъ лѣта срећна и здрава намъ сачува!

СМѢСИЦЕ.

— Име генерала Соларола слабо је по Европи познато. Он је у родом из Новаре у сардинской краљевини и отишао је у своју младост као кројачки калфа у белом свету. После многих пригода доспе он у источну Индију, где у службу друштва енглескога (убоште зване компаније енглеске) ступи, из ког затим пређе у службу индијанске књагине од Сирдана. Он задобије извесно поверење и стекао је себи заслуге кроз то, што је извесни престол крепко бране и душманска настрана од њега одбила. Из тога узрока књагина, да га награди, извесну кћерку за супругу му даде, и он доцније са истом и са богатим миразом у свој завичај се пресели. Јесета 1851. умре брат његове супруге, и почем овай деце нисе имао, то по индијанском закону цело имање припаде њему као мужу његове (единице) сестре. Но енглеско-источно-индијанско друштво противило се томе, и тога ради водила се вишегодишња парница при судејском однесу тайниога краљевскога совјета у Лондону. Трошкови те парнице су већ нарасли до девет стотин хиљада франака, када пре неколико недеља суд је пресуду изрече, да се генералу Солароли шурев иметак изручити имаде. Цело наследство (баштина) износи 30 милиона франака, и генерал Солароли одпутовао је већ у Лондон, да своје благо дигне. Новине додуше то не пишу, но люди, који су се са генералом разговарали, кажу, да он од једнога збила плаче и шуреве души већни покой искрено жели. —

— И три шустерска момка получила су лепу срећу пре неколико недеља. То се овако дододило. Некиј на смрт бољуји свештеник (пастор) у северном Шлезвигу, дозвео једну стару госпоју к њеним синима, те јој изручи сдан је писани завештав (тестамент) је тим примјећао, да она у смислу истога имаде више стотине талира наследити, но да је те новине богатији некиј дрговац у Хамбургу затаји. Овај изусти, па затим умре. Стара госпоја међутим завештав склони у орман, но поболе се и умре и она. Сада и њена два унука, који су шустерски калфе, пронађују то за њији толико важно писмо, саобщавши га некоме трећему шустерском калфи, који је прилично научен је, и овай им је обвеже, да ће наследство свију у завештају назначени новаца њима из пословати, ако му они т. ј. трећину од тога новаца уступе. Они на то престану, и сви тројица пођу у Хамбург, где се на скоро изјаве, да је онай богатији дрговац, који је новце затаји, већ ујро, но његови синови, као милионери по Хамбургу разглажеши, су на животу и притежавали су очев иметак. На ове се дакле трећији шустерски момак обрати и после дужег договарања вешто изради, да ови за избећи силије трошкове дуготрајне парбе, која ће се ту јамачно излегла бити, на изплаћивање чрез његовога поконога отца затасни новаца се склоне; и тако речени шустерски момци скрути сдан је милион франака, јер су и главно и камате (интерес) добили, и ено је сада у северној Немачкој, где су лепе спајалуке купили, те гладе тамо фино брке и се тихим смештеним веле: Бог је да прости. —

— Некиј г. Мас је у Бечу пронашао је справу, којој је име „Агромограф“ задао, т. ј. писача, кому при писању рука не држи. Овај справа прилици је шупљој руци и писач, коју је многога писана рука већ малаксала, исту положи на ту справу, те дакле и брзо онда пише, без да је рука држала и грчко љују укрућавао. У више писарница служе се

већ овом спровом и потврђавају људи, да је збила по њој средство добивено, којим се сваки поуздано служити може, који много писати има и руку од грчевита држава сачувати мисли.

— Некиј кућегазда у Паризу имао је од јеши година живописца, који је код њега за приличне новце под јешију седио, и што се ње мислио одселити, то је свог собе лепо измоловао. Газда заключи сада, почем му је јешија собе без свака трошка јако умјетно и вкусно измоловао, да јешију повиши, на ког живописац нехтеде престати, примјећавајући, да је онје собе моловао, без да је газда за то и једне паре платио, те да бы у реду било, да газда јешију не само не повиши, но да је јешију знатно обали. Газда на то одговори, да онје моловао је соба зактевао ње и одкаже живописцу обиталиште. После неколико дана дође исти газда са једном гостопојом је живописцу, да господи обиталиште покаже и јешијом се ради јешије погоди. Но немало се зачуди, када опази живописца, где по дувару са пемзлом (перником, кичицом) амо тамо нешто шара. Он је га упита, шта то ради, а онје му одговори: одселити се, те зато скидам јешију стару молерју с јешије дувара и, да празан јешију неостане, малам јешију по њему — мртвачке главе. Господ, овај чувиши, са грозом и страхом јешију одступи, а газда, неимајући већ кому обиталиште пудити, замоли на последку живописца, да се не сели, те да ће му исту јешију умалити, ако му само — мртвачке главе са дувара опет јешију скине, и собе онако измолове, као шта су биле. Живописац на то после дугога притворнога одрицања престане, и ено га сада у своме старом обиталишту, где смешеши се своим пратиљима преповеда, као што му је сама газда на руку ишао, да себи нижу јешију — измолове.

— У више новина читасмо, да је последић (кримског) рата при препитавању руске војске нереда због неки бездунни набавника ране било, који су у споразуму са дотичним чиновницима државију благайнију не слабо оштетили. Каје се, да превара том приликом учинија дубоко засецада, јер је 150 милиона рубала затајено, чега ради при војним судиштима сада строго истраживање се држи. Тако је некиј набавник ране обужен је, да је брачно са песком помешао, те да је кроз то многи војници боловати и умрети морају. Истији набавник је јамачно пушкараније био, да ње пред јешијом доказао, да војници — ни сдан ѡога брачна ќе дају. Овим је доказом спасије свој живот, те буде на тежку робију одсућен и у Сибирју одправљен. Из овога и слични примјери види се, да су неки набавници војници рану и друга потребна само на — папиру давали. —

СРАКЪ И ПЕТАКЪ.

Сракъ. Чуеш ли, Петаче?

Петакъ. Чуемт.

Сракъ. Французки је димшић по Сави бродиј, те због мале воде насео, па ено га сада, где на сувоме стои.

Петакъ. Е, то су ти сафдства Паризкога мира.

Сракъ. Петаче!

Петакъ. Шта је, Сракче?

Сракъ. Туже се људи, да шалу збјаш мршаву, сувишару, а не масти, подебелу.

Петакъ. Да, одкуда ми шале масти, подебеле, када ми је и само име — постоји?